

2007-11-19

Workshop 5

Hur blir djurhållning i ekologiskt lantbruk ännu mer miljö- och klimatvänligt?

Målsättningen var att ge tre bilder av djurhållning i ekologiskt lantbruk med fokus på miljö-klimat-resurser, utmaningar och styrkor. Fokus på Sverige men i ett globalt perspektiv. Hur ser bilden ut och vad hindrar oss från att komma dit? Ge förslag till områden som behöver beforskas.

Moderator: Gunnela Gustafson

Medhjälpare: Camilla Välimaa och Birgitta Johansson

Miljö (*Camilla Välimaa*)

Dialogen hamnade i hur kan vi använda givna resurser på en gård på mest effektivt sätt till minsta möjliga miljöbelastning inklusive klimatfrågan?

För att bedöma och kommunicera det här så ser vi att vi behöver veta mer. Kanske behövs nya studier kanske kan man använda befintligt material men lägga ihop det annorlunda?

- I dagens diskussion verkar det vara så att vi inte längre ska äta kött alls och definitivt inte rött kött. Är inte lamm som är slaktade på hösten exceptionellt positivt utifrån alla tre perspektiv, miljö, klimat och resursanvändning när tackan lever enbart på grovfoder på vintern och bete under sommaren för lammen. Går det att få faktaunderlag för att kunna kommunicera detta till konsument?
- Vi skulle vilja få mer studier/jämförelser som tar med flera frågor än klimatfrågan, till exempel att inkludera hållbarhet/miljö kvalitetsmålen? Och även fler studier mer fakta kring olika djurslag och klimatfrågan.
- Är mullhalten en viktig faktor för klimatfrågan, att uppodling av mullhaltiga jordar utan mullhaltsökande växtföljd ger upphov till koldioxidutsläpp? Kan det liknas vid att ta med avskogning i beräkningarna? Om det är en viktig fråga bör det tas med i beräkningarna avseende idisslarnas klimatpåverkan då vall måste ingå i en sådan växtföljd. Då bör idisslare få ett mer positivt värde jämfört med andra djurslag. Det är också viktigt när intensiteten i odlingen i Östeuropa ökar på mullhaltiga jordar. Alla länder bör ha det som ett viktigt mål att behålla mullhalten eller öka den för att säkerställa en bördig åkermark.
- För att bli än mer resurseffektiva inom ekologisk produktion är nästa steg att inkludera Permakultur perspektiv? Det vill säga blandjordbruk och "skogsbruk" eller i alla fall "agroforestry" samt flera olika djurslag som kan nyttja olika resurser på gården. Det borde bli en effektiv produktion på gården men av olika slags produkter jämfört med en stor volym av en produkt såsom mjölk. Går det att genomföra i större skala i Sverige? Hur skulle det se ut och vilken miljöpåverkan inklusive klimatpåverkan skulle den produktionen ha?

En frågeställning kopplat till blandjordbruk, som är ett steg i den riktningen, är hur man ska kunna få det ekonomiskt lönsamt? Det finns exempel på Ångavallen i Skåne som har lyckats att nå marknaden på egen hand och få en lönsamhet. Är det enda lösningen när de kunder som lantbruket vanligen levererar till i form av mejerier, slakterier går mot att bara vilja ha större och större leverantörer för färre hämtningar med större volymer? Kan man hitta nya kooperativa former? Ny samverkan mellan olika gårdar med olika produktion? Om man kan få veta vad som är den resursmässigt optimala kombinationer för gården med olika djurslag och grödor kan man söka samverkan.

Det borde bli mer intressant att marknadsföra produkter från den här sortens gård, en bättre historia att berätta och trevligare, enklare att besöka för att köpa flera produkter eller se en produktion med flera djurslag. Likaså mer attraktivt att bo i ett sådant område då det blir mindre volymer av gödsel som sprids och därmed lukt till exempel förutom trevlig varierande miljö.

- Måste vi utgå från att vi blir så många människor som vill äta mer kött, som en fördubbling av köttproduktionen? Eller kan vi tro på att den nya eliten i västvärlden som nu vill köpa mat för en god hälsa, rätt mat, mindre kött och mer grönsaker etc att det kommer att sprida sig som det nya idealet?

Avslutande diskussion i helgrupp

Vad säger vi till SNF som inte vill att vi ska ha nötköttsproduktion? Beräkna vilken nytta som grovfoder uppfödda nötkreatur har jämfört med import av kött. För att äta mindre kött behöver vi producera mer kött i Sverige! Det blir dyrare och mindre volym och bättre för klimat och miljö.

Vi behöver en helhetssyn, mat behöver vi men flyga är inte nödvändigt, utifrån det ska vi välja åtgärder!

Klimat (Gunnela Gustafson)

Det kändes lite ovanligt att diskutera klimatfrågor fristående från miljö och resursfrågor. Delvis berodde det nog just på ovanan och okunskapen, vilket gjorde att diskussionen lät gled över till miljö och resursfrågor. Men sammanställningen av texterna på alla lappar visade ändå att till slut hade alla förslag och reflektioner anknytning till klimatfrågan. Dessa var personliga och betyder inte självklart att hela gruppen var överens.

De flesta förslagen anknöt till reduktion av CO₂ genom minskad förbrukning av fossil energi på olika sätt. De direkta utsläppen av CO₂ från jordbruket anses vara små i förhållande till metan och lustgas, men inte oväsentliga, och för helheten i scenariot att tillgången till fossil energi minskar och det blir dyrare är det angelägna förslag. Minskning av transporter utanför gården kan åstadkommas genom att dra ner på import av foder och animalieprodukter, koppla produktion och konsumtion närmare varandra och varför inte ha kommunala slakterier och mejerier? Informera konsumenter om svensk kvalitet. Minskning av koldioxidutsläpp i lantbruket kan åstadkommas dels genom minskad jordbearbetning, dels genom mindre körning och i viss mån mindre elanvändning. Färre ettåriga grödor och system med mycket bete föreslogs för att reducera jordbearbetningen, det senare reducerar även behovet av skörd, lagring, utfodring, gödsellagring under betesperioden. Många förslag handlade om djurens inhyllning. Forskning på mobila system för både foder och mjölkning för att minska på

behovet av byggnader och lokalt slitage och belastning kring dessa, se över/kartlägg energiåtgången i olika slags djurstallar, någon nämnde särskilt stallar för mjölkproduktion inklusive robotmjölkning.

Vi ansåg att idisslarnas direkta utsläpp av metan kompenseras av dessa djurslags övriga fördelar i livsmedelsproduktionen och landskapsvärden, men det måste kunna visas på något sätt. Det mest konkreta sättet att fånga in de indirekta utsläppen av metan från gödselhantering från alla djurslag är att göra biogasanläggningar, men de måste vara rimligt små för att undvika långa transporter till dessa anläggningar.

Lustgasemissionerna minskas bl.a. genom att mindre kväve finns i systemet, och därför måste vi lära oss att hushålla bättre med det. Ett sätt är att använda foder med hög andel protein som inte bryts ner i vämmen.

Minskad konsumtion av animalieprodukter minskar utsläppen av alla växthusgaser. Man borde räkna på hur många och vilka djur som skulle bidra till en hållbar livsmedelsproduktion och ha det som utgångspunkt för vilken djurhållning vi vill ha och kan motivera ur alla aspekter.

Resurser (Birgitta Johansson)

Nyckelord som samlades på rosa lappar;

Lokalproducerat=resurs; Samarbete; Många djurslag på gården; Mull "konstant"; Marktäcket året om; Anpassa regelverk för klimat, miljö och resurs; Svensk matkultur – mer bruna bönor; Musslor som proteintillskott; Fler tambin; Biogas – energi; kvalitet – pris; N-fixering – lära sig att bättre utnyttja i hela kretsloppet; Ju högre import av foder och gödsel till gården, ju lägre kväveeffektivitet; Extensiv nötproduktion i "igenvuxna" områden; Mer getter; Mycket markanvändning i "igenvuxna" områden.

Diskussion:

Diskussionen gick fram och tillbaks mellan olika ämnen, här följer en sammanställning som är nedtecknad ungefär i den ordning diskussionen gick.

Mycket mark och vatten i Värmland, skulle kunna ha mycket djur där, t.ex. extensiv köttproduktion. Skapa positiva bitar i stället för att tära på resurser. Jämtland växer igen, mycket mer extensivt betande djur behövs, getter passar bra där, men även mjölkkor kan passa in. Sträva mot större självförsörjningsgrad överallt. All skog utnyttjas inte till ordentlig virkesproduktion, så inte stora problem med skador på skog om djuren är på rätt ställe.

Mer kött behövs, vilt är också en resurs både för köttproduktion och för "grön rehabilitering". Däremot bör man trycka på att det INTE är energieffektivt när jägarna åker på jakt långa sträckor i var sin SUV.

Använda mer "nya" resurser, använder vi t.ex. rätt djurmaterial? Musselodling är bra exempel på ny multifunktionell resurs som renar haven och bli utmärkt proteinfodermedel åt höns. Tyvärr inte så ekonomiskt lönsamt (?). Har man löst hela systemet? Det kan t.ex. finnas

problem även här med avfall från musslorna. För att en producent ska våga satsa på nya resurser bör systemen vara 100 % säkra.

Mink som tar hand om köttavfall är en annan bra multifunktionell resurs. Rötat köttavfall är också en resurs för lantbruket (gödning) men dyrt.

Grisar är bra i kretsloppet, kan tillgodogöra sig t.ex. hushållsavfall. Hur mycket grisar föds egentligen upp i "organ" miljö? Uppfödning av grisar och höns flyttar närmare städer för att uppfödningen ska bli mer "energieffektiv".

Regelverket styr och förhindrar att använda avfall inom eko, t.ex. den drank och drav som inte används så stor del av idag (kastas?), eftersom man tillsätter enzymer vid tillverkningen. Kan regelverket påverkas (ändras) så att draven ses som en resurs i cirkulationen? Andra regler som skapar problem är t.ex. förbudet mot aminosyror där resultatet kan bli att djuren (höns och grisar) överutfodras med protein för att täcka deras behov, vilket i sin tur kan leda till högre kväveutsläpp i miljön. Är regelverket då trovärdigt? Ekologisk produktion bör vara kvalitativ inte kvantitativ. Behovet av dessa varor finns, men finns betalningsförmågan? En höna togs fram som klarade sig på mindre protein, men producerade mindre. Inget intresse fanns för den.

Pollinatorer har ett högt värde av "tjänster" där man kan se honungen som en biprodukt ☺. Kan man på något sätt införa ett "tvång" att hålla bin i Sverige? Även humlor är en bra resurs.

Alla djurslag på samma gård. Olika djur nyttjar olika delar på gården på olika sätt. Alternativt öka samarbetet mellan gårdar och ha gemensamma resurser, så en t.ex. har djuren och grannen har maskinerna.

Djuren är en resurs om de används som resurs och inte som "bidragskalkyl", få in djuren på rätt plats i systemet. Ett exempel är köttdjur som sanerar efter får (parasitbekämpare) i stället för att föda upp dem intensivt på stall. Använda raser som är resurssnåla på vintern.

Marken är en knapp resurs, har vi råd att fortsätta med djur? Om vi äter mer grönsaker utnyttjas marken mer effektivt.

Odlar, producera, avsätta lokalt. Spara transportmedel, mindre enheter.

Kvävefixering är en viktig resurs som vi måste veta mer om. Hur hanteras kvävet mest effektivt när det kommit in i systemet?

Täckt areal året om minskar utsläppen.

Hålla mullhalten i jorden konstant.

Värna den svenska matkulturen som bygger på inhemska råvaror som produceras miljöeffektivt. Ät mer bruna bönor!

Ska vi konkurrera med lågprisimporten eller inte? Alla tycker närproducerat är bäst. Är kollektiv alltid bra? Utkristallisera sig och tala om att man är duktig!